

Kovan onnen Koistinen

Laitakaupungin valot. Suomi 2006. Ohjannut Aki Kaurismäki. Pääosissa Janne Hyytiäinen ja Maria Järvenhelmi.

Aki Kaurismäen uusin ohjaustyö *Laitakaupungin valot* pyörittää yksinäisyyden teemaa. Se näyttää Helsingin nurjalta puolelta, luottaa rönnylystä kuorittuun ilmaisuun ja tarjoaa kyyti-pojaksi kossua, grillimakkaraa ja Aroma-sätkiä. Ohjaaja asettaa katsojan eteen juuri sellaisen kattauksen kuin oli odotettavissakin.

Maagisesti elokuva kuitenkin vetää

Koistinen tupakalla.

lisa Pajula

Kutsu sisäinen lapsesi kivikaudelle

Unna ja Nuuk. Suomi 2006. Ohjannut Saara Cantell. Pääosissa Rosa Salomaa ja Toni Leppe.

Unna ja Nuuk on koko perheen seikkailuelokuva, joka kuljettaa katsojan kivikaudelle saakka. Lähtökohta on mainio ja tarjoaa mielenkiintoista katsottavaa niin perheen pienimmille kuin aikuisille. Turhan suoraviivainen ja yllätyksetön tarina saattaa kuitenkin karkottaa osan aikuiskatsojista. Loistavasti elokuvassa viihtyvät sen sijaan perheen pienimmät ja lapsenmielisestä mutta leppoisasta satumailmasta inostuvat.

Elokuva kertoo 11-vuotiaasta Unnasta (**Rosa Salomaa**), joka saa kuulla sairaalta papaltaan olevansa parantajien sukua. Ukin ullakolta löytyvän shamaanirummun avulla Unna matkustaa kivikaudelle etsimään parantavaa helmää. Muinaisuudessa vastaan matkaa shamaanipöytänsä poika Nuuk (**Toni Leppe**), jonka heimo on joutu-

jälleen sisään Kaurismäen luomaan maailmaan, joka kelluu jossain ajattomuuden ja 2000-luvun, realismin ja aikuisten sadun välillä.

Kauas pilvet karkavat ja *Mies vailla menneisyyttä* -elokuvien aloittaman trilogian päätösosa kertoo vartijana työskentelevästä Koistisesta (**Janne Hyytiäinen**), joka on aina hirvittävän yksin. Hän rakastuu salaperäiseen naiseen (**Maria Järvenhelmi**) ja parisuhteen siivittämänä elämä alkaa tuntua paremmalta. Ohjaaja iskee action-vaihteen silmään, kun paljastuu, että hyväuskoinen Koistinen on tietämättään ajautunut viheliäisen alamaailman liigan pelinappulaksi. Seuraukset ovat Koistisen kannalta kiperät. Onneksi hän ei kuitenkaan murru vastoinkäymisten sarjatulitukseen.

Hyytiäinen on Koistisena vakuuttava ja yksi Kaurismäen henkilögallerian sympaattisimmista hahmoista. Sydäimestä kouraisee, kun hän istuu ammatikoulutodistuksen kanssa pankinjohtajan pilkattavana tai valmistaa romanttisen illallisen voirinkeleistä ja lakka-vadelmalikööriä.

Valoa elokuvaan tuo Järvenhelmen luonteva herttaisuus. Upea musiikki, ranskalainen chanson sekä suomalainen ja venäläinen iskelmä, toimii sokeina Kaurismäen munkkirinkilässä.

nut sotajalalle uhittelevan vasarakirveskansan kanssa.

Unna ja Nuuk on komeasti kuvattu ja ohjattu. Juonen heppoisuudenkin voi halutessaan unoittaa, sillä elokuvassa on sydän paikallaan. Ja mitä siitä, jos aikuiskatsojan korniussmittari pamahtaa punaisen puolelle, kun kivikauden hevimiä jammailevat kännykstä raikuvan Teräsbetonin tahtiin. On elokuvassa sentään särmää, shamaaneja ja Suomen flooraa ja faunaa kaikessa komeudessaan.

Rosa Salomaa ja Toni Leppe ovat molemmat rooleissaan suloisia suurine silmineen. Lapsinäyttelijöiden krediitiksi on luettava myös luontevuus ja ilmiselvä keskinäinen kaveruus, jonka hyvä henki vetää katsojankin suupielet yläsuuntaan.

Kaikkein ilahduttavinta elokuvassa on kuitenkin kauniilta kuulostavan varhaiskansan henkiin herättäminen. Jo siinä on syy huhuilla sisäistä lastaan leffareissulle.

Tarja Kovanen

Pysähtynyt monumentti Jyväskylän ylpeydelle

Jyväskylän kaupunginteatteri: Maestro. Ohjannut Maarit Pyökäri. Käsikirjoittanut Pirjo Riitta Tähti. Pääosissa Kari Kihlström ja Anneli Karppinen.

Me kaikki tunnemme suuren arkkitehdin **Alvar Aallon**. Kampuksen lisäksi suuri osa muistakin Jyväskylän julkisista rakennuksista tuntuu olevan Aallon suunnittelema, muun muassa Keski-Suomen museo, kaupunginteatteri ja poliisitalo.

Itse näytelmä on ammattimaisesti toteutettu. Lavaa ja liikettä käytetään luovasti hyväksi, ja näyttämön takaseinälle heijastetut luonnokset toimivat hyvin.

Kari Kihlström on uskottava Aalto,

varsinkin tämän hieman alkoholisoituneita vanhuudenpäiviä tulkittaessaan. On kiitettävää, että mukana on myös Alvarin näkemyksiä arkkitehtuurista eikä pelkkää elämäkertaa.

Jotain näytelmästä kuitenkin puuttuu, ja se taitaa olla dramaturgia. Maestro ei tunnu etenevän oikein mihinkään, se vain on. Sellaisesta on vaikea sanoa muuta kuin lattea.

Maestroa on vaikea suositella niille, jotka pitävät Aallon töistä, koska hän nyt sattui olemaan melko vastenmielinen ihminen. Toisaalta häntä kohtaan esitetty kritiikki elitismistä kuitataan marginaali-ilmiönä, joten ne jotka eivät Aallosta pidä, eivät saa vastinetta raholleen.

Veera Jääskeläinen

Lehtori Jouko Koivisto pyrki tekemään muinaissuomalaista lauseista myös nykyihmisen ymmärrettäviä.

Varhaiskantasuomea valkokankaalle

Jyväskyläläinen lehtori muinaisti Unna ja Nuukin repliikit viime kesänä. Työ oli mukavaa vaihtelua.

JUURI ENSI-ILTAAN tullut kotimainen koko perheen seikkailu *Unna ja Nuuk* tutustuttaa katsojan kivikauden kieleen ja kulttuuriin. Jyväskylän yliopiston kielten laitoksen lehtori **Jouko Koivisto** käänsi elokuvan repliikit varhaiskansasuomeksi.

"Käsikirjoittaja **Sami Keski-Vähälä** otti minuun yhteyttä ja pyysi muinaistamaan Nuukin heimon repliikit. Hän oli opiskellut joskus täällä ja muisti harrastukseni muinaisten kielten parissa. Minusta ajatus tuntui oikein hyvälle, sillä itseäni on ainakin aina häirinnyt, kun elokuvissa puhutaan nykykieltä menneellä ajalla."

Elokuvassa shamaanien sukua oleva Unna matkustaa taikarummun avulla kivikaudelle. Käsikirjoitusaherruksen Koivisto aloitti keväällä.

"Haasteellista oli kääntää kieli sellaiseksi, että se olisi jollain lailla ymmärrettävissä nykysuomalaisellekin. Pyrin rakentamaan lauseita, joissa olisi tuttua sanastoa."

JOS NYKYSUOMALAINEN kohtaisi varhaiskansasuomea puhuvan esi-isänsä, yhteistä kieltä tuskin löytyisi. Kieli

kuulostaisi veikeästi viron, ruotsin ja suomen sekoitukselta. Elokuvasa varhaiskansasuomen repliikit on tekstitetty, vaikka tarkkaavainen kuulija tunnistaa kyllä tutut sanat. Kielen aitoudessa haluttiin olla tarkkoja.

"Varhaiskansasuomesta tunnetaan tarpeeksi sanastoa, äänneitä sekä muoto- ja lauserakenteita, jotta siitä pystyi tekemään aitoa kieltä", Koivisto sanoo.

"Replikkkejä käännettäessä oli mieltävä tarkasti, miten asia olisi ilmaistu varhaiskansasuomella. Esimerkiksi lause 'Olen Nuukin sisko' ei voitu kääntää suoraan, sillä varhaiskansasuomessa ei tunnettu sukulaisuussanaa sisko, joka on tullut suomeen juuri kantabalttilaisista kielistä. Sen sijaan piti sanoa 'Nuuk-veljeni'."

Elokuvassa Nuukin heimo kohtaa kilpailevan vasarakirvesheimon. Tämä yhteentörmäys mullisti todellisuudessa varhaiskansasuomen, joka alkoi saada vaikutteita toisen heimon balttilaisesta kieliperinteestä.

"Varhaiskansasuomi muuttui olennaisesti tässä yhteentörmäyksessä. Tästäkin tapauksesta varhaiskansasuomi oli pienempänä kielenä ottavana osapuolena, ja siihen omaksuttiin valtas-

ti sanoja kilpailevilta kulttuureilta."

KOIVISTO ON luonnollisesti innoissaan varhaiskansasuomen tunnettavuuden lisääntymisestä. Esi-isien äidinkielen innostuneiden ei kannata kuitenkaan toiveilla sujuvan varhaiskansasuomen oppimisesta kesäkurssilla.

"Kieleen perehtyminen on pitkä tie ja vaatii laajoja kielitieteellisiä opintoja. Toisaalta moniin kielen kysymyksiin on vastaus valmiina jo kielihistorian perusasioissa. Tietenkin toivon, että mielenkiinto kieltä ja sen kehitystä kohtaan lisääntyy."

Kutsuvierasnäytöksessä valmiin elokuvan katsastanut Koivisto oli näkemäänsä tyytyväinen. "Minua hieman jännitti etukäteen, sillä en pyynnöistä

”Itseäni on aina häirinnyt, kun elokuvissa puhutaan nykykieltä menneellä ajalla.”

huolimatta ehtinyt kuvauspaikalle opastamaan näyttelijöitä lausumisessa. Olen kuitenkin erittäin tyytyväinen lopputulokseen. Mielestäni ajankuva oli kokonaisuudessaan luonteva ja onnistunut. Näyttelijät selvisivät kaikkein vaikeimmistakin äänneistä hienosti."

Tarja Kovanen
jylkkari@jyy.fi

ILOKIVI

on stage

K18, 21-03, www.jyy.fi/ilokivi, Keskussairaalan aite 2

HELMI

06

Pe 3.2. Klustermus saapuu kaupunkiin / 21-03 / 3€
Itkevä tyttö + Lady Escape + Härkä-äiti

La 4.2. NS. ja Rikos Records esittävät / 21-03 / 4€
Itäväytä (LIVE) + NS. ja Rikos DJ:t

La 11.2. This is not Ibiza / 21-03 / 4€
Alakerta (Phonour & Sievä): Jussi-Pekka Parikka (TRE) + Tero - LIVE (UKU) + Juho Kahilainen + Naks + Wille-R.
Yläkerta (Efekti ry.): Zzompp (HKU) + Dr. Robotnik - LIVE (UKU) + Byproduct (UKU)

Ke 15.2. Hevikaraoke vol.4 / 20-03 / 4€